להיקרא „קיסר הטעם הרע", ו„הגאון הייחידי של הקולנוע הבריטי", מי שעשה ביוגרפיות מופלאות של דביוסי ודיליוס לטלוויזיה, וביוגרפיות המוניות, גרוטסקיות וחסרות כל חוש־מידה של צ'יקובסקי ומאהלר לקולנוע; ראסל, האיש שהעיד על עצמו כי אילו ידע לכתוב תווים היה מלחין ולא במאי; ראסל, שתקף בכתב, בעל־פה ובמו־ידיו מבקרי־קולנוע שלא הסכימו לדיעותיו — ראסל זה מצא הפעם חומר כלבבו. טומי מכיל בתוך המוסיקה והסיפור שלו, את כל ההגזמות, החריגים וההיסטריה הפרועה, שהם סממני־האופי של ראסל. ובמאי בריא־בשר זה בן ה־48, ששערו המאפיר מלטף את כתפיו, ומבטו היוקד משקיף אל עולמות מטורפים, דמויי סיוטים פסיכודליים, התגלה כמתרגם האידיאלי של רגשות בני השלושים, על בד.

ואכן, טומי הוא בן־דמותם ובן־דורם של טאונשנד, המ', וכל דור להקות־הקצב שהכתיב את מהלכי התרבות בתריסר השנים האחרונות. הוא נולד ביום האחרון של מלחמת־העולם השנייה (טאונשנד נולד 10 ימים לאחר־מכן; רוג'ר דאלטרי, סולן המ', המגלם את טומי בסרט, נולד חודשיים לפני־כן). אביו נעלם במילחמה. כשהאב חוזר, ונהרג בהיתקלות עם הגבר שחי בינתיים עם אמו, מאבד הילד בן הששׁ את כושר הראייה, הדיבור והשמיעה, כתוצאה מן הזוועה שנתרחשה מול עיניו.

תעשיית אירוים. מאז, חי טומי בביטוי גורלו של דור, כפי שדור זה רואה את עצמו. הוא בא לעולם אחרי המילחמה הגדולה, מוכה הלם באשמת הדור הקודם, אטום בפני עולם רודף־בצע שאינו מצליח להגיע אליו. התעללות, סמים או מין מעוות (שבשלושתם הוא מתנסה) אינם משגים אותו, אלא רק מוסיפים בבואה נוספת משלו במראה, ואיחודן של שלושת הבבואות האלה מביא אותו אל אליפות העולם בביליארד החשמלי. לא קשה לעשות את ההקבלות שבין בן־הדוד הסאדיסט לסדיסט משנות השישים; בין הדוד, סוטה המין, להרגלים המיניים המוזרים של הדור הקודם; או בין מלכת הסמים, ל„טריפים" שבהם התנסו מרבית בני־הנוער והשלושה יחדיו מובילים אל חוויות מיצעד־הפיזמונים.

אשר לשליחות הרעיונית: טומי מוצא את עצמו רק כאשר בבואתו מתנפצת. בשעת כתיבת האופרה הושפע פיט טאונשנד מתורתו של גורו בשם מהר באבא שלימד, בין השאר כי כל מה שנראה כמציאות אינו אלא חלום. שבני־האדם הם חלום של האל האחד, ורק כאשר ישתחררו מן המציאות המזוייפת יגלו את האני האמיתי.

ראסל, המשתמש תמיד במצלמה כדי להדהים, עושה זאת כאן בקצב מטורף ומוצא לכל רעיון שבאופרה הקבלה חזותית.

משוגע קולנועי. למשל: אן מרגרט, אמו של טומי (למרות שבחיים היא מבוגרת מרוג'ר דאלטרי בשלוש שנים בלבד), מסתגרת בתוך מיטת כלוב, כשבעלה יוצא למילחמה. המאהב התופס את מקום הבעל (אוליבר רייד), הוא מדריך בטניס־קיץ. הזדמנות זו מנצל הבמאי לפארודיה סאטירית על סרטים מוסיקליים, המוכיחה שראסל הוא משוגע־קולנועי מובהק.

הביקור אצל מלכת הסמים (טינה טורנר) מגיע לשיאו כאשר טומי ניסגר בתוך רובוט מרופד במזרקים, ובכל פעם שהרובוט ניפתח, משתנה דמותו של טומי שבפנים, עד שהיא הופכת לשלד רוחש נחשים. אלטון ג'ון, אשף הבילירד החשמלי המאבד את תוארו לטומי, נעול בזוג המגפיים הענקיים ביותר שנראו פעם על הבד. הוא אינו זז ממקומו, ואת הבילירד הוא מפעיל בעזרת קלידי אורגן עולם אפל ומסוגר, בני־גילו מתעללים בו, פולחני־כוכבים ופולחני־סמים שוטפים אך אינם מרפאים אותו, הוא מצליח להיות אלוף העולם במכונות־משחק (בילירד חשמלי), משום שהרגש הוא העיקר שם, אבל חושיו חוזרים אליו רק לאחר שאמו משליכה אותו דרך מראה, שבתוכה מתנסצת בבואתו הישנה, ויוצא לעולם טומי כשהוא שוב מדבר, שומע ורואה, הוא מנסה להסביר למעריציו שכל אדם צריך למצוא את עצמו ורק כך יגלה את עצם היותו יצור אוניברסלי. אבל הסבריו של טומי אובדים בהמולה של תעשיית־האלילים שקמה סביבו. תשמישי־קדושה סובבים אותו, פולחן־קדושים מוקם לרגליו, ובסופו של דבר קם ההמון המאוכזב, הורס את הכל, וטומי, בודד, מטפס לפיסגת־ההר להתייחד עם היקום.

התעללות, סמים, מין. טומי הוא חשמלי. אריק קלאפטון הוא הכוהן הגדול במיקדש של מרילין מונרו, שם לובשות הכוהנות מסיכות בדמות הכוכבת, ורוקדות לפני דמותה, כפי שהיא זכורה מחטא על סף ביתך, עם חצאית מתנפנפת אל־על.

טומי מתעופף בעפיפון ענק מעל כולם, לאחר שחזר אליו כוח־הדיבור, ואמונתו מעלה אותו לשחקים. האם הזעזעת משליכה בקבוק־שמפניה לתוך מקלט־הטלוויזיה, וכל מוצרי־הפירסומת המוצגים בו, סבון מקציף, שעועית בשימורים, וממרח שוקולד, שוטפים אותה בנהרות. היא מתפלשת בהם עד כדי אורגזם. מדהים או מגעיל — אין ספק שטומי הוא קולנוע הפופ בבואתו המציאותית ביותר.

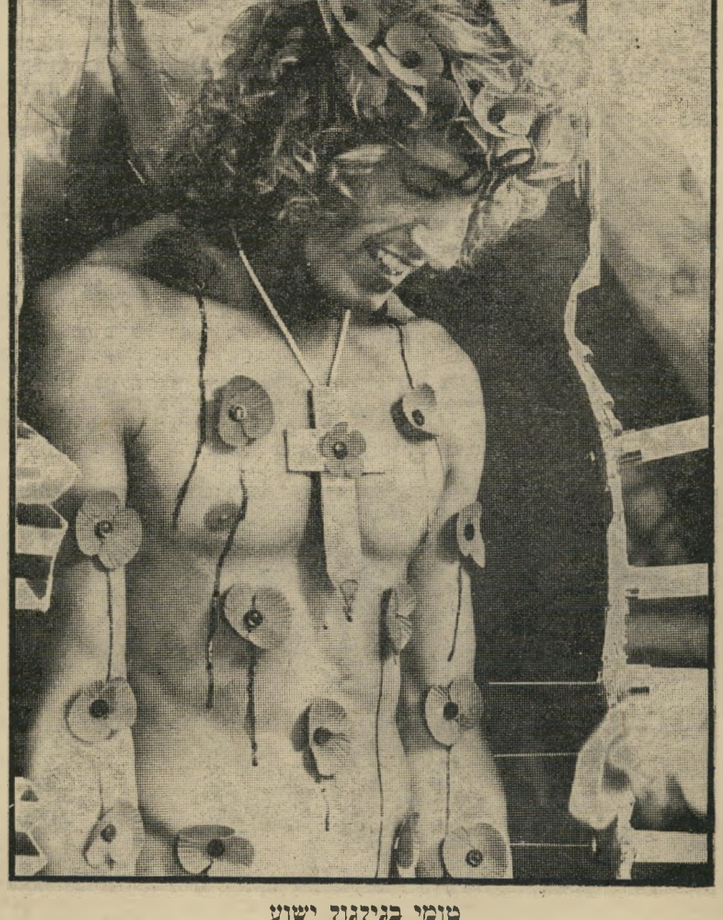

טומי בגילגול ישוע
סיוטים של ל.ס.ד.

אריק קלפטון בפולחן־האלילה למרילין מונרו
עבודת קודש לפסל מגבס

תדריך

תל־אביב

★★★★ **כותרת ראשית** (אלנבי, ארצות־הברית, מוצג גם באורגיל, ירושלים) — סאטירה צינית על עיתונאים ועיתונים לפי מיטב המסורת של בילי וויילדר. עם ג'ק למון וואלתר מתאו.

★★★½ **תמונות מחיי נישואין** (צפון, שוודיה) — שלבי התפרקות של זוג מודרני, תחת הזכוכית־המגדלת של אינגמר ברגמן. מישחק יוצא־מן־הכלל של ליב אולמן וארלנד יוספסון.

★★★ **פרנקנשטיין הצעיר** (פאר, ארצות־הברית) — פארודיה על סירטי־אימים לפי מיטב דימיונו הפרוע של מלוויין (אוכפים לוהטים) ברוקס. עם כל צוות המטורפים שלו, הכולל את ג'ין ויילדר, מארטי פלדמן הפוזל ומדלין כאהן.

★★½ **פיתוויו של מימי** (גת, איסליה) — הבמאית לינה ורטמילר לועגת לגבר האיטלקי ולדמוקרטיה המדומה השולטת בארץ המגף, בקומדיה פרועה עם ג'יאנקארלו ג'יאניני בתפקיד הראשי, כקורבן של גאוותו הגברית.

אלים אינה גרה כאן יותר (דקל, ארצות־הברית) — אלמנה מנסה למצוא את דרכה העצמאית, באמריקה של גברים. מלודרמה עם סיום מתקתק לטעם כל הגברות, ועם אלן בורסטין, כלת האוסקר, בהופעה מבריקה.

כוהנות בדמות מרילין מונרו
תפילות וחלומות עם ויסקי